

Yggdrasill, Copacul Lumii

În țările nordice, verile sunt scurte, iar iernile, lungi și reci. Viața este o luptă continuă cu forțele cumplite ale naturii: cu frigul și întunericul, cu zăpezile și ghețurile iernii, cu vântul amarnic, stâncile goale, unde nici fir de iarbă nu crește, cu spaimele pe care le însuflă munții întunecați și râpele bântuite de lupi.

Femeile și bărbații care trăiau la început pe acele meleaguri trebuiau să fie puternici și îndelung răbdători ca să supraviețuiască. Lucrau pământul, apoi se și războiau cu lupii și cu oamenii încă și mai sălbatici decât lupii, care năvăleau din munți sau urcau din adâncuri ori din fiordurile mării ca să le incendieze casele, să le răpească avutul și hrana, iar, adesea, chiar soțiile și fiicele.

Chiar și atunci când nu aveau de înfruntat animalele sau oamenii sălbatici, părea că elementele naturii erau adevărați uriași care se năpusteau asupra lor cu arme de gheață, vânt și zăpadă. Era o lume crudă, în care nu se putea nădăjdi la prea mult; totuși, chiar și în acea lume se găseau iubirea, onoarea, curajul și răbdarea. Erau și fapte mărețe, și barzi care să le cânte și să le istorisească, așa încât numele eroilor să nu se stingă. Și, așa cum faptele oamenilor erau amintite în cântece și povești, tot așa se povestea și despre zei, aesirii care duseseră, fără îndoială, lupte încă mai aprige la începutul vremurilor împotriva Uriașilor

de Gheață și Ger, Zăpadă și Apă, cărora numai cu greu le putuseră ține piept.

În vremurile de început, credeau nordicii, pământul nu era așa cum îl știm noi acum: exista doar Ginnungagap, abisul fără sfârșit. Prin el se preumblau cețuri stranii care, după o vreme, s-au tras de-o parte, dând la iveală o prăpastie încă mai adâncă, în care Muspelheim, lumea focului, era la Sud, și Nifelheim, lumea cețurilor, la Nord. Surtur, demonul focului, stătea la capătul sudic al lumii cu sabia lui de flăcări, așteptând Ziua Judecății, în care avea să distrugă atât omenirea, cât și pe zei. În adâncurile prăpastiei Ginnungagap se afla fântâna vieții, Hvergelmir, din care țâșneau râurile pe care cruda suflare a Nordului le transformase în blocuri șlefuite de gheață. Cu trecerea vremii, aceste blocuri de gheață se adunară în mod misterios deasupra fântânii vieții și îl alcătuiră pe Ymir, cel mai mare uriaș, părintele cumplitilor Uriași de Gheață și al stirpei lor.

Ymir prinse viață și, odată cu el, apăru vaca magică Audhumla, cu al cărei lapte s-a hrănit. Și, în curând, gheața lui Ymir se desprinsese în bucăți mici și fiecare dintre ele deveni un Uriaș de Brumă, din care se născură vrăjitoarele, vârcolacii, căpcăunii și trolii. Cum și Audhumla avea nevoie de hrană, începu să lingă gheața și află în ea sarea vieții ce izvora din Hvergelmir. În prima zi în care linse gheața, către seară, ieși la iveală părul unui bărbat; în seara celei de-a doua zile, apăru capul bărbatului, iar la sfârșitul celei de-a treia zile, apăru întregul trup.

El fu cel dintâi dintre aesiri, iar numele lui era Buri. Era înalt, puternic și foarte chipeș. Fiul lui se numea Borr, iar Borr s-a căsătorit cu Uriașa Bestla și amândoi au devenit părinții aesirilor, care au sădit Copacul Lumii, Yggdrasil, și au creat Pământul.

Borr avu trei fii care se numeau Odin, Vili și Vé, iar dintre ei, Odin, părintele zeilor, era cel mai puternic și mai nobil. Ei se luptară cu Ymir, Uriașul Ghețurilor, pe care îl uciseră, iar apa înghețată care țâșni din rănilor îi înecă pe toți Uriașii de Gheață, mai puțin pe cel numit Bergelmir. El era chibzuit și isteț și, pentru aceasta, Odin îi cruță viața. Căci Bergelmir își construi o corabie acoperită, în care

se adăposti împreună cu soția și copiii lui, ca să nu piară înecați în vârtoare. Dar Odin și frații lui îl împinseră pe Ymir, mort, în adâncul prăpastiei Ginnungagap, iar din trupul lui creară lumea în care trăim. Din sângele lui înghețat apărură marea și râurile; din carnea lui se făcu uscatul, din oasele lui se ridicară munții, iar nisipul și pietrele fură făcute din dinții uriașului.

Odin și fiii lui așezară marea într-un inel întins de jur împrejurul pământului, iar Copacul Lumii, frasinul Yggdrasil, crescă ca să îl țină în loc, să îl adumbrească cu ramurile lui mărețe și să sprijine cerul, care este creștetul azuriu al lui Ymir. Adună scânteile care ieșeau din Muspelheim și din ele făcură stelele. Aduseră aur topit din regatul lui Surtur, demonul de foc, și făuriră din el mărețul car al soarelui, tras de caii Zori-de-Zi și Preaputernicul, și pe care îl mână frumoasa fecioară Sol*. Înaintea ei merge copilul cu obraz strălucitor, Mani, care conduce carul Lunii, tras de calul Iute-ca-Vântul.

Soarele și Luna aleargă cu repeziciune, fără o clipă de răgaz. Nu îndrăznesc să se oprească nici măcar pentru o secundă, căci fiecare este urmărit fără încetare de câte un lup înfricoșător care caută să îl sfâșie – iar această soartă chiar se va abate asupra lor în ziua Ultimei Mari Bătălii. Acești doi lupi sunt fiii răului, căci mama lor a fost o vrăjitoare vicleană, care trăia în Pădurea de Fier, soțul ei a fost un uriaș, iar fiii ei, vârcolaci și trolci.

După ce făcu rânduiala stelelor și lumină pământul cu Soarele și Luna, Odin se întoarse cu spatele către noua lume pe care o crease. Uriașii, dimpreună cu alte creaturi ale răului, se învârtoșau deja împotriva lui, așa că luă mai multe oase din trupul lui Ymir și ridică munții, asemenea unui zid de apărare în fața Tărâmului Uriașilor, Jotunheim. Apoi se întoarse către pământul pe care îl clădise pentru oameni, pe care îl numi Midgard sau Tărâmul de Mijloc, și îl făcu roditor și foarte mândru la vedere. Din părul ondulat al lui Ymir făuri copacii, din

* Sol se traduce prin „soare“ din limbile daneză, norvegiană și suedeză.

sprâncenele lui, iarba și florile, apoi norii* care pluteau pe cer și stropeau pământul cu ploi mărunte și delicate. Apoi, pentru a crea neamul omenesc, Odin, părintele tuturor, luă un trunchi de frasin și unul de ulm și din ele îi modelă pe Ask și Embla, primul bărbat și prima femeie. Odin le dădu suflete, iar fratele său, Vili, le dăruí puterea de a gândi și de a simți, în vreme ce Vé le dăruí graiul, auzul și vederea.

Din cei doi oameni se născură destui fii și fiice cât să împânzească Midgardul, dar păcatul și necazurile puseră stăpânire pe ei, căci uriașii și alte făpturi malefice luară chip omenesc și se căsătoriră cu oamenii, în ciuda a tot ce putea face Odin. Și gnomii avură o vină aici, căci ei îi învățară pe oameni să iubească aurul și puterea ce vine odată cu bogățiile. Aceștia erau pitici care locuiau în Nifelheim, în locașul cețurilor și în adâncurile peșterilor. Ei fuseseră creați din carnea moartă a lui Ymir, iar aesirii le dăduseră formă omenească și o mare iscusință în arta și meșteșugul lucrului cu fierul, aurul și nestematele. Acești gnomi, împreună cu Durin, care le era rege, făceau inele, săbii și bogății neprețuite, scoțând aur din pământ pentru aesiri.

După ce Midgard fu desăvârșit, înțeleptul Odin se apucă să clădească Asgardul, o lume a lui, puternică și frumoasă, pe care o așeză în vârful crengilor Copacului Lumii, Yggdrasill. Primul palat construit fu cu totul din aur strălucitor și se numi Gladsheim, palatul veseliei. Acolo se așeză Odin pe tronul său înalt, alături de frumoasa lui regină, Frigga. Apoi clădiră palate pentru fiii lor, zeii și zeițele care aveau să joace fiecare un rol în bătălia pornită împotriva forțelor răului: pentru Thor, zeul tunetului și soția lui, Sif cea cu plete de aur; pentru bravul Tyr, cel tânăr și avântat în lupte, păzitorul zeilor; pentru luminosul Baldur, cel mai frumos dintre aesiri și draga lui soție, Nana; pentru Bragi și Iduna, încântători prin tinerețea și muzica lor; pentru Uller arcașul și Vidar cel taciturn, și pentru mulți alții. De jur împrejurul Asgardului se ridicau

* Conform *Edda, Balada lui Grimmir*, norii au fost făcuți din creierul lui Ymir de către cei trei zei. Aceeași variantă este menționată și în *Mitologia nordică. Mituri și legende*, povestite de Elena Maria Morogan, Editura Enciclopedică, București, 1992, p. 10.

ziduri mărețe și turnuri înalte, galerii și palate; iar în mijloc erau minunatele Câmpii ale Idei, unde se găseau grădinile desfătărilor din fața palatului lui Odin, Gladsheim.

În fiecare zi, Odin și aesirii treceau călare peste Podul Bifröst, care oamenilor de pe pământ le apărea sub chipul curcubeului, și se îndreptau către adâncuri, la Fântâna Urd, aflată sub rădăcina copacului Yggdrasill. Numai mărețul Thor nu cuteza să călărească peste arcul delicat al podului, de teamă ca acesta să nu se frângă sub greutatea lui. El era nevoit să ocolească pe drumurile aspre de peste munți, iar uriașii fugeau înapoi ori de câte ori îl vedeau venind. Podul Bifröst strălucea pe cer, căci la capătul lui avea un foc puternic, care să împiedice neamul uriașilor să treacă peste el și să ajungă în Asgard.

În adâncul abisului plin de umbre de la poalele Copacului Lumii își țineau aesirii sfatul și hotărau cum să vină în ajutor omenirii și ce să facă în lupta nesfârșită cu uriașii. Acolo, sub frasin, lângă fântână, se afla și o încăpere frumoasă unde sălășluiau nornele, cele trei surori misterioase, numite Urd, Verlandi și Skuld, a căror cunoaștere era mai profundă decât a lui Odin însuși. Căci Urd vedea trecutul, pe când Verlandi avea puterea de a ști ce se petrece în toate lumile în prezent; iar cea mai înțeleaptă dintre toate era Skuld, căci ea vedea în viitor, ceva ce nici măcar Odin nu izbutea.

De-a lungul veacurilor, nornele apăreau adesea la nașterea unui erou pentru a-i țese pânza destinului și a-i hărăzi bunele și relele care aveau să îl însoțească în viață. Ele îi povesteau lui Odin despre mersul vremurilor și de la ele știa, precum și din propria cunoaștere, despre Ragnarök, Ultima Bătălie care avea să vină la sfârșitul lumii. Atunci, aesirii și dușmanii lor, uriașii, aveau să se lupte până la sfârșit, în marea înfruntare dintre bine și rău.

Nornele se îngrijeau și de frasinul Yggdrasill și îi udau zi de zi rădăcina puternică, folosind apă din Fântâna lui Urd. Căci răul căuta mereu să distrugă Copacul Lumii. În Nifelheim, unde creștea una dintre rădăcini, maleficul balaur Nid Hog rodea din ea neîncetat, iar șerpii se încolăceau în jurul său și o mușcau. Undeva mai sus, patru cerbi alergau

printre crengile lui și-i ciuguleau frunzele, pe când în vârful coroanei stătea un vultur înțelept care privea la toate cele petrecute. Iar neastâmpărata veveriță roșcată Ratatosk alerga în sus și-n jos, purtând vești și zvonuri între Nid Hog și vultur.

În mijlocul acestei lumi stranii și întortocheate stătea Odin, părintele tuturor, așa cum stă un păianjen blând în centrul pânzei sale. Tronul lui, aflat deasupra Asgardului, era numit Hildskialf sau Piscul Paradisului, și de acolo veghea lumea, cu cei doi corbi îmblânziți așezați pe câte un umăr; iar numele lor erau Hugin și Munin. Lor le datora o mare parte din cunoașterea sa, căci zi de zi cei doi zburau prin lume, pentru ca seara să se întoarcă și să povestească cele văzute: Hugin era iute ca gândul, iar Munin avea o memorie neîntrecută.

Odin se uită în zare și văzu că uriașii puneau la cale blestemății dincolo de munți, în Jotunheim. Se uită către Midgard și văzu cum oamenii trudeau muncind pământul lor, fără măcar să viseze la vreun război ori la victorie în luptă. Și simți că mai erau multe de făcut, și încă degrabă, ca în ziua Marii Bătălii împotriva uriașilor să aibă războinici luptători alături de el. Astfel, îl chemă pe fiul lui, Heimdall, Zeul Alb, care se născuse în mod misterios la începutul veacurilor din nouă mame, fecioare ale apelor de la capătul lumii. Privirea lui era atât de pătrunzătoare, încât vedea lucrurile de la sute de kilometri depărtare; iar auzul îi era atât de ascuțit, încât putea auzi cum crește iarba din pământ și lâna pe spatele oilor. Odin îl făcuse pe Heimdall paznicul zeilor, dându-i sălaş la marginea Asgardului, lângă Bifröst, cu uriașul corn Gjallar alături, din care trebuia să sufle dacă uriașii atacau Asgardul. Iar sunetul aceluia corn putea fi auzit în toate colțurile lumii.

– Heimdall, fiule, spuse Odin, pornește către Midgard sub ce înfățișare crezi că e mai potrivit. Mergi printre oamenii care trudesco acolo: sunt oameni buni și simpli, dar nu sunt buni încă pentru țelul meu. Alege-i dintre ei pe cei mai vrednici și îngrijește-te prin vrăjile pe care le cunoști ca din aceștia să se nască cele trei stirpe de oameni; astfel, de acum înainte, de fiecare dată când se va naște un om cu darurile pe care le poate îmbogăți de-a lungul vieții, să fie neîntrecut în cele omenești

pentru care a fost creat, nu ca acum, când face multe lucruri și pe niciunul bine. Să facem din ei oameni ai faptelor, făuritori sau conducători, câți vor fi de trebuință. Să fie născut fiecare cu rostul lui, astfel încât să apară un neam mareț, din care să îmi pot alege eroii din Midgard care să lupte alături de noi când va veni Ragnarök.

Astfel, Heimdall își luă înfașșarea unui călător voinic și porni pe deasupra podului Bifröst până la Tărâmul de Mijloc; merse cu pas voios pe cărările înverzite ale pădurilor și câmpiilor până seara, când ajunse la o casă. Ușa era întredeschisă, iar el intră. În vatră ardea focul, iar deasupra lui atârna un ceainic; de o parte și de cealaltă a ceainicului stăteau stăpânul și stăpâna casei. Aceștia erau țăranul Ai și soața lui, Edda, care purta un acoperământ de lână aspră, tricotată.

– Fii bine-venit, străinule, spuseră ei. Spune-ne cum te numești și apoi simte-te ca la tine acasă.

– Mă cheamă Rig Călătorul, răspunse Heimdall, așezându-se pe scaunul din mijloc, între cele două gazde.

Apoi Edda rupse un codru de pâine, mare și sățios, amestecat cu tărâță, după cum le era obiceiul pentru cinat, și i-o întinse musafirului, împreună cu niște fiertură din oală. Când coborî întunericul, Rig Călătorul își așternu chiar ca la el acasă. Căci se culcă în mijlocul patului, unde era locul cel mai cald și mai moale, pe când Ai și Edda fură nevoiți să se întindă pe câte o margine. Vreme de trei nopți mai zăbovi necunoscutul la gazdele lui, apoi plecă mai departe, zâmbind în sinea sa.

Dar nouă luni mai târziu, lui Ai și Eddei li se născu un fiu, căruia îi puseră numele Thrall*. Copilul creșu repede și deveni un bărbat puternic și voinic, cu mână de fier și degete groase, lat în umeri, cu picioarele lungi și chip hâd. Se căsătorii cu o fată pribeagă care venise de dincolo de mlaștini, cu picioarele goale și brațele arse de soare, și avură copii care ridicau garduri și lucrau pământul, creșteau porci și turme de capre și făceau cuptoare. Fiii lor aveau nume precum Împiedicatul,

* În spațiul scandinav vechi, acest nume desemna un om cu statut de sclav.

Bolovanul și Bădăranul, iar fiicele lor se numeau Îngrămădita, Cenușia sau Șchiopățica.

În tot acest timp, Heimdall porni din nou la drum prin Midgard, iar în seara următoare poposi la o altă casă. Ușa era întredeschisă, iar el intră cu îndrăzneală, găsi focul arzând în vatră și pe gazde, oameni cumsecade, șezând și fiind prinși cu treburile lor. Aceștia se numeau Gaffer și Gammar și erau îmbrăcați frumos și curățel – el avea barba îngrijită și părul tuns, iar ea purta o cămașă curată și o năframă în jurul gâtului.

– Fii bine-venit, străine, spuseră ei. Spune-ne cum te numești și apoi simte-te ca la tine acasă.

– Numele meu este Rig Călătorul, răspunse Heimdall, și se așeză pe scaunul din mijloc, cu cele două gazde ale sale de o parte și de alta.

Apoi Gaffer îi puse dinainte cina: o supă gustoasă și carne fiartă de vițel, după care îi arătară oaspetelui singurul pat pe care îl aveau în casă. Atunci Rig Călătorul își așternu ca la el acasă, se culcă pe mijlocul patului, iar cele două gazde ale lui stătură de o parte și de alta, ca să îi țină de cald. Trei nopți rămase Rig Călătorul sub acoperișul lui Gaffer și Gammar, apoi porni mai departe zâmbind în sinea lui.

Dar nouă luni mai târziu, lui Gaffer și Gammar li se născu un fiu. El se numi Karl Meșteșugarul și ajunsese un bărbat robust, cu obraji rumeni și foarte vesel. Se pricepea să mâne boii la plug, construia case, cunoștea meșteșugul fierului și se pricepea să construiască pluguri și care. La vremea potrivită, îi găsiră lui Karl Meșteșugarul o soție, iar cei doi își ținură împreună casa, cultivară pământul, țesură lâna oilor și agonisiră cu grijă bani. Trăiră fericiți, iar fiii lor purtară nume precum Străjerul, Fermierul, Fierarul, Vecinul, iar fiicele lor se numeau Gospodina, Torcătoarea, Bună-la-Toate sau Lăptăreasa.

În tot acest timp, Heimdall își continuă drumul prin Midgard, iar în seara următoare ajunsese la poarta unei case mari, cu ușile aflate către miazăzi. Se duse într-acolo, căci zăvoarele nu erau trase și găsi doi oameni frumoși, îmbrăcați în haine cu țesături fine și care îl puteau privi direct în ochi atunci când îi vorbeau. Aceștia aveau mâini fine, cu

degete lungi, albe și grațioase. Numele lor erau Cavalerul și Doamna, iar el era preocupat de o coardă de arc pe care o răsucea ca să o întindă apoi pe arcul său lung din lemn de ulm.

– Fii bine-venit, străine, îl întâmpinără ei. Spune-ne cum te numești și apoi simte-te ca acasă.

– Numele meu este Rig Călătorul, răspunse și se așeză pe scaunul din mijloc, între cele două gazde.

Apoi Doamna așternu o față de masă frumos brodată, din pânză fină, și puse deasupra pâini din făină albă, șuncă uscată și păsări fripte, așezate în vase de argint, un urcior înalt cu vin și pahare de argint. După cină mai rămaseră la povești lângă paharele cu vin, până când veni vremea să meargă la culcare. Atunci Rig Călătorul își așternu chiar ca la el acasă, căci se ridică primul de la masă și se întinse în mijlocul patului, așa încât Cavalerul și Doamna să fie nevoiți să doarmă de-o parte și de alta. Trei nopți poposi Rig Călătorul sub acoperișul Cavalerului și Doamnei, apoi își văzu de drum, zâmbind în sinea lui.

Dar nouă luni mai târziu, în casă se născu un fiu cu păr blond, obraji rumeni și privirea ageră ca a vulturului. Numele lui fu Stăpânul Războinic, iar când crescui, deveni priceput la mânăitul arcului, aruncatul suliței, călăritul pe spinarea calului, lupta cu sabia și înot. Când băiatul ajunsese la maturitate, Rig Călătorul ieși din nou din pădurea neagră ca să îl facă îndemânatic și în alte îndeletniciri și ca să îi arate care îi va fi locul în lume.

– Tu ești Stăpânul Ținuturilor Udal, i-a spus, iar ele vor fi ale fiilor tăi și ale fiilor fiilor tăi pentru totdeauna. Căci eu sunt unul dintre aesirii care locuiesc în Asgard, te numesc finul meu și îți dau această stăpânire, făcându-te conducător al oamenilor.

Apoi, Rig Călătorul, care în Asgard era Heimdall cel Luminos, îl înzestră pe Stăpânul Războinic cu multă înțelepciune și îl purtă prin aventuri mărețe în Pădurea Mirk*, în care își făceau trolii veacul. Îl învăță cum să mânuiască sabia, să miște scutul și să se avânte în luptă. Iar Stăpânul

* „Întunecat“, traducere din islandeză.

Războinic adună în jurul lui alți bărbați luptători și cuceri pământurile acelor oameni răi care țineau partea uriașilor. Mai târziu se căsătorii cu prințesa, iar fiul lor deveni primul rege din Midgard, regele Danemarcei. Acesta îi aduse la un loc pe lorzii și războinicii lui și împreună cuceriră teritoriile și instaurară pacea. După aceea, dădu un ospăț mare în palatul lui și le dăruie inele de aur celor care luptaseră vitejește. În anii care urma, se pregătiră îndelung în luptă cu sabia, urcară în șeile cailor și duseră mai departe bătăliile împotriva celor care le invadau pământurile sau le făceau rău localnicilor. Însă regele își însuși, odată cu vitejia, și înțelepciunea și cunoștea câte ceva despre tainele vieții și despre dorința lui Odin. Căci Heimdall îi spuse finului său despre marele război dintre aesiri și uriași, și despre Ragnarök, lupta ce avea să fie. Îi spuse cum Odin hotărâse ca toți cei care muriseră luptând vitejește să fie duși, după moartea lor, în Asgard, ca să formeze armata aesirilor care aveau să lupte în ziua de pe urmă.

Căci, pe când Heimdall se întorsese în Asgard, înainte ca Stăpânul Războinic să se nască, văzu că un palat nou se ridica în Câmpiile Idei. Acesta era marele locaș al Valhallei, cu cele cincisute patruzeci de porți prin care puteau trece opt sute de războinici deodată. Acoperișul îi era placat cu scuturi, iar grinzile erau făcute din mânerele sulitelor. Stâlpu care sprijinea centrul construcției era un măreț copac verde, iar din frunzele lui se hrănea capra fermecată Heidrun, care dădea, în loc de lapte, un izvor nesecat de mied, berea dulce pe care aveau să o bea eroii. Când vedea luptători viteji gata să cadă pe câmpul de luptă, Odin trimitea walkiriile să îi aleagă pe cei mai vrednici dintre ei pentru a-i aduce la ospățul lui fără sfârșit. Aceste walkirii, Fecioarele lui Odin, care îi alegeau pe cei răpuși, erau femei nemuritoare – unele dintre ele chiar fiicele lui Odin – care călăreau printre nori în urma lui când pornea la vânătoare.

Alteori, zburau pe deasupra lumii în chip de lebede, ca să cerceteze și să vadă cine era cel mai potrivit să ajungă în Valhalla. Câteodată, poposeau pe pământ pentru un timp, lepădându-și acoperămintele de lebede și îmbăindu-se în iazuri sau râuri tainice. Dacă vreun bărbat le